

ස
ර
ච
ච
ස
ආ
ර
ච
ස

01

ව්‍යාපාරික පරිසරය සහ පාලන ආකෘතිමය රාමුව

පරිච්ඡේදයේ හැඳින්වීම

බාහිර ව්‍යාපාරික පරිසරයෙහි වෙනස්වීම් පවත්නා ව්‍යාපාරික ආකෘතීන්ට සැලකිය යුතු අභියෝගයක් නිර්මාණය කර ඇති අතර එම වෙනස්කම් සඳහා වන ක්‍රියාශීලීත්වය කර්මාන්තයේ පැවැත්ම සඳහා පූර්ව අවශ්‍යතාවයකි. ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර ක්‍රියාත්මක වන පරිසරවල සිදුවන වෙනස්කම් පිළිබිඹු කිරීම සඳහා කළමනාකරණය ඔවුන්ගේ උපාය මාර්ග සකස් කළ යුතුය. මේ සඳහා ව්‍යාපාරික සංවිධාන විසින් PESTEL [දේශපාලන (Political), ආර්ථික (Economic), සමාජ (Social), තාක්ෂණික (Technological), පාරිසරික (Environmental) හා නෛතික (Legal)] විශ්ලේෂණය සිදු කරනු ඇත. මෙම පරිච්ඡේදයේ දී, ව්‍යාපාරික සංවිධානවල වර්ග සහ ස්වභාවයන් ඇතුළුව බාහිර හා අභ්‍යන්තර පරිසරයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කෙරේ. තවද, ව්‍යාපාරික සංවිධානයක පාලන ව්‍යුහය හා සංයුක්ත පාලන ක්‍රියාකාරකම්වල වැදගත්කම මෙහි දී අවධාරණය කෙරේ.

විෂය නිර්දේශය තුළ බර තැබීම 5%කි.

1. ව්‍යාපාරික පරිසරය සහ පාලන ආකෘතිමය රාමුව

1.1 විවිධ ව්‍යාපාරික වර්ග සහ ඒවායේ අරමුණු

1.1.1 අර්ථ දැක්වීම

මිනිස් උවමනා හා අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා කරනු ලබන ඕනෑම ක්‍රියාකාරකමක් හෝ ක්‍රියාකාරකම් මාලාවක් ව්‍යාපාරයක් ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකිය.

ව්‍යාපාර සංවිධානය යනු භාණ්ඩ හා සේවා මුදල් සඳහා එකිනෙකා අතර හුවමාරු කර ගන්නා ආර්ථික ක්‍රමයක් ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකිය.

1.1.2 ව්‍යාපාරික සංවිධාන වර්ගීකරණය

පුළුල් අර්ථයෙන් ව්‍යාපාර සංවිධාන පහත සඳහන් පරිදි වර්ගීකරණය කළ හැකිය.

- සංවිධානයේ මූලික පරමාර්ථය අනුව
- හිමිකාරිත්වයේ ස්වරූපය අනුව
- නෛතික තත්වය අනුව
- ආයතනයේ ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරිත්වයේ ස්වභාවය අනුව

1.1.2.1 සංවිධානයේ මූලික පරමාර්ථය අනුව

සංවිධානයක් මෙහෙයවනු ලබන්නේ අනාගතයේදී එය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අවශ්‍ය දේ මගිනි. මෙය **පරමාර්ථය** ලෙස හැඳින්වෙන අතර අයිතිකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා හා අපේක්ෂාවන්, සංවිධානයේ හැකියාවන්, වෙළඳපොළේ ස්වභාවය, සමාජයීය අවශ්‍යතා ආදිය මත පදනම්ව තීරණය වේ. ප්‍රාථමික පරමාර්ථයට අනුව ව්‍යාපාරික සංවිධාන කොටස් දෙකකට බෙදිය හැකිය:

- **ලාභ අරමුණු කරගත් සංවිධාන** - මෙම අරමුණු ඇති සංවිධාන එහි මෙහෙයුම් වලින් අයිතිකරුවන්ට යම් ආර්ථික ප්‍රතිලාභයක් ලබා දීම සඳහා කටයුතු කරයි. එබැවින් මෙම සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් මෙහෙයවනු ලබන්නේ ලාභය, ආදායම, වෙළඳපල කොටස වැනි මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ මගිනි. ලාභ අරමුණු කරගත් සංවිධාන බොහෝ විට පුද්ගලික අංශයේ දැකිය හැකිය.
- **ලාභ අරමුණු කර නොගත් සංවිධාන** - ආර්ථික සම්බන්ධ අරමුණු හැර වෙනත් මූලික අරමුණක් ඇති සංවිධාන මේවාය. පොදුවේ ගත් කල, ලාභ අරමුණු කරගත් සමාගම් සැපයීමට උනන්දුවක් නොදක්වන හෝ අඩු උනන්දුවක් දක්වන ඇතැම් භාණ්ඩ හා සේවා සැපයීමට ලාභ නොලබන සංවිධාන සම්බන්ධ වේ.

1.1.2.2 හිමිකාරීත්වයේ ස්වරූපය අනුව

සංවිධානයේ හිමිකාරීත්වය ඇති පාර්ශවය මත පදනම්ව, එය පහත පරිදි වර්ගීකරණය කළ හැකිය;

- **පුද්ගලික අංශයේ සංවිධාන** - මෙය ලාභයක් උත්පාදනය කර එහි අයිතිකරුවන්ට ආපසු ලබා දීමට උත්සාහ කරන පුද්ගලයින් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සතු සහ පාලනය කරන එකකි. පෞද්ගලික අංශයේ සංවිධානයකට රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධානයක් මෙන් මහජනතාවට හෝ සමාජයට වගකීමක් නොමැත, මන්ද එය ප්‍රධාන වශයෙන් එහි අයිතිකරුවන්ට වගකිව යුතු බැවිනි. පුද්ගලික අංශයේ සංවිධාන සාමාන්‍යයෙන් රජයේ පාලනයෙන් තොරය.
- **රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධාන** - මෙය රටක රජයට අයත් සහ පාලනය වන සංවිධාන වර්ගයකි. එය "රාජ්‍ය" ලෙස හැඳින්වෙන්නේ රජය සමස්ත මහජනතාවටම වගකිව යුතු බැවිනි. මෙම සංවිධානවලින් බහුතරයකට මහජන සුභසාධනය, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය, මානව ආධාර සැපයීම වැනි ලාභ අරමුණු නොවන අරමුණු ඇත.

1.1.2.3 නෛතික තත්වය අනුව

තනි ආයතනයක් ලෙස එහි නෛතික තත්වය මත පදනම්ව ව්‍යාපාරික සංවිධාන කාණ්ඩ දෙකකට වර්ග කළ හැකිය. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, රටේ නියාමන ආයතන ඇතැම් සංවිධාන එහි අයිතිකරුවන්ගෙන් වෙන්වූ නීත්‍යානුකූල පුද්ගලයෙකු (නෛතික පුද්ගලභාවය) ලෙස පිළිගනී. සීමිත වගකීම් සමාගම්, සමුපකාර සහ සමහර රජයේ ආයතන වැනි සංවිධාන මෙම ගණයට අයත් වන අතර තනි හිමිකාරීත්ව සහ හවුල්කාරීත්වයන් වෙනම නීතිමය ආයතන ලෙස නොසැලකේ.

පහත වගුවේ දැක්වෙන්නේ එක් එක් ආයතන වර්ගයේ විවිධ නෛතික අංශයන් ය.

නීතිමය පැතිකඩ	නෛතික පුද්ගලභාවයක් ඇති ආයතන	නෛතික පුද්ගලභාවයක් නොමැති ආයතන
ප්‍රධාන ව්‍යාපාර සංවිධාන	සීමිත වගකීම් සමාගම් සහ සංස්ථා	තනි පුද්ගල ව්‍යාපාරයේ හිමිකාරීත්වය සහ හවුල් ව්‍යාපාර
දේපල හිමිකම	හිමිකාරීත්වයේ වෙනසක් සිදු වුවහොත් දේපල හිමිකම කෙරෙහි කිසිදු බලපෑමක් සිදු නොවේ. එනම් දේපළ (උදා - ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි) ආයතනයට අයත් වීම.	දේපල හිමිකාරීත්වයේ වෙනසක් සිදු වුවහොත් හිමිකරුට තම දේපළ ආපසු ලබා ගත හැකිය. එනම් ආයතනයේ අයිතිකරුවන්ට දේපළ අයිති වීම.
නඩු පැවරීම සහ නඩු පවරනු ලැබීම	සමාගමේ නමින් හෝ සමාගමේ නමට නඩු පැවරිය හැකිය. තමන්ගේම නමින් නඩු පැවරිය හැකිය. විනිශ්චයන් කොටස් හිමියන්ගේ පුද්ගලික නම්වලට කිසිදු බලපෑමක් ඇති නොකරයි.	අයිතිකරුවන් හෝ ආයතනයේ හවුල්කරුවන් නමින් හෝ අයිතිකරුවන් හෝ ආයතනයේ හවුල්කරුවන් ගේ නමට නඩු ගොනු කිරීම අවශ්‍ය වේ.
බදුකරණය	අයිතිකරුවන්ට සහ සමාගමට වෙන වෙනම බදු අය කෙරේ.	ව්‍යාපාර ලාභය හිමිකරුගේ පුද්ගලික ආදායමට ඇතුළත් වන අතර එය අයිතිකරුගේ හෝ හවුල්කරුවන්ගේ ආදායම් බදු ගණනය කිරීමේදී සලකා බලනු ලැබේ.

වගකීම	සමාගමේ ණය සඳහා අයිතිකරුවන් පෞද්ගලිකව වගකිව යුතු නොවේ.	ව්‍යාපාරයේ සියලු ලාභ හිමිකරුට ලැබෙන අතර ව්‍යාපාරයේ සියළු අලාභ හා ණය සඳහා අසීමිතව වගකීමෙන් බැඳේ.
-------	---	---

Q ප්‍රශ්නය

සංවිධාන ඒවායේ හිමිකාරිත්වය, පාලනය සහ අරමුණු මත පදනම්ව වෙන් වෙන් වශයෙන් දැක්විය හැකිය. එක් එක් සාධකය සඳහා එකිනෙකට වෙනස් ආයතනික උදාහරණ සඳහන් කරන්න.

A පිළිතුර

වර්ගය	හිමිකාරිත්වය	පාලනය	අරමුණු / චේතනාව
තනි විකුණුම්කරු/තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර	තනි හිමිකරු	තනි විකුණුම්කරු / හිමිකරු	ප්‍රධාන වශයෙන් ලාභය
හවුල් ව්‍යාපාර	හවුල්කරුවන්	හවුල්කරුවන්	ප්‍රධාන වශයෙන් ලාභය
සීමිත වගකීම් සමාගම්	කොටස් හිමියන්	අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයක් සහ කළමනාකරණය	ප්‍රධාන වශයෙන් ලාභය
සංස්ථා	රජය	රජය	ප්‍රධාන වශයෙන් ලාභය නොලබන

1.1.3 ව්‍යාපාර සංවිධාන වර්ග

ව්‍යාපාරික සංවිධානවල ප්‍රධාන වර්ග හතරක් ඇත. ඒවා නම්;

- තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර
- හවුල්ව්‍යාපාර
- සීමිත වගකීම් සහිත සමාගම්
- සංස්ථා

ව්‍යාපාර හිමිකරු ව්‍යාපාර සංවිධානයක විවිධ ස්වරූපයන් බැරෑරුම් ලෙස සලකා බැලීම වැදගත්ය. එනම් තනිපුද්ගල, හවුල් ව්‍යාපාර සමාගම් හෝ සංස්ථා යන ආකෘති අතරින් වඩාත්ම සුදුසුම ආයතනික ආකෘතිය කුමක්ද යන්න සලකා බැලිය යුතුය. මන්ද එය බදු ගැටළු, නීතිමය ගැටළු, මූල්‍ය අවශ්‍යතා සහ පුද්ගලික අවශ්‍යතා කෙරෙහි බලපෑම් කළ හැකි බැවිනි.

1.1.3.1 තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර

තනි පුද්ගල ව්‍යාපාර යනු එක් පුද්ගලයෙකු විසින් ඔහුගේ හෝ ඇයගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා පවත්වාගෙන යනු ලබන ව්‍යාපාරයකි. එය ව්‍යාපාරික සංවිධානයේ සරලම ආකාරයයි. හිමිකාරිත්වය නීතියේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් වෙනම නෛතික ආයතනයක් ලෙස නොසැලකේ. ව්‍යාපාරය හා සම්බන්ධ වගකීම් හිමිකරුගේ පුද්ගලික වගකීම් වන අතර ව්‍යාපාරය හිමිකරුගේ මරණයෙන් අවසන් වේ. ව්‍යාපාරයේ භාවිතා කළ හෝ පෞද්ගලිකව අයිති වූවන්, හිමිකරු ඔහුගේ / ඇයගේ වත්කම්වල ප්‍රමාණයට ව්‍යාපාරයේ අවදානම් දරයි. තනි හිමිකරුවන්ට "තමන් වෙනුවෙන් ව්‍යාපාරයේ යෙදී සිටින" වෘත්තීය පුද්ගලයින්, සේවා සපයන්නන් සහ සිල්ලර වෙළෙන්දන් ඇතුළත් වේ. තනි හිමිකාරිත්වයක් එහි අයිතිකරුවන්ගෙන් වෙනම නෛතික ආයතනයක් නොවූවත්, එය ගිණුම්කරණ අරමුණු සඳහා වෙනමම ආයතනයකි. ව්‍යාපාරයේ මූල්‍ය කටයුතු

හිමිකරුගේ පුද්ගලික මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වලින් වෙන්ව පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. (උ.ද., නිවාස කුලී ගෙවීම)

1.1.3.2 හවුල් ව්‍යාපාර

හවුල් ව්‍යාපාර යනු ලාභ සඳහා ව්‍යාපාරයක් කරගෙන යාම සඳහා එකට එකතු වන පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකු හෝ වැඩි ගණනක් අතර ඇතිකරගත් ගිවිසුමකි. සෑම හවුල්කරුවෙකුම මුදල්, දේපළ, ශ්‍රමය හෝ කුසලතා සඳහා දායක වේ. ව්‍යාපාරයේ ලාභ හා අලාභයන්හි එක් එක් කොටස සහ ව්‍යාපාරයේ ණය සඳහා අසීමිත පුද්ගලික වගකීමක් ඇත.

සීමිත වගකීම් හවුල්ව්‍යාපාරවල (Limited liability Partnership (LLP)) එක් එක් හවුල්කරුවන් ව්‍යාපාරයේ ණය සඳහා වන පුද්ගලික වගකීම ඔවුන් ආයෝජනය කර ඇති ප්‍රමාණයට සීමා කරයි. එබැවින් මෙවෙහි හවුල්කාරීත්වයක එක් එක් හවුල්කරු වෙනත් හවුල්කරුවෙකුගේ විෂමාවාරවලට හෝ නොසැලකිලිමත්කමට වගකිව යුතු නැත. සීමිත වගකීම් හවුල් ව්‍යාපාරවල දී, හවුල්කරුවන් රාජ්‍ය ආයතන සමඟ සීමිත හවුල්කාරීත්වයේ සහතිකයක් ගොනු කළ යුතුය.

1.1.3.3 සීමිත වගකීම් සමාගම්

සීමිත වගකීම් සමාගම් යනු 2007 අංක 07 දරණ සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි විය යුතු නෛතික පුද්ගලයන් වේ. ප්‍රධාන වශයෙන් පොදු සීමිත වගකීම් සමාගම් සහ පුද්ගලික සීමිත වගකීම් සමාගම් ලෙස හැඳින්වෙන සීමිත වගකීම් සමාගම් වර්ග දෙකක් තිබේ. සීමිත වගකීම් සමාගම්වල, කොටස් හිමියන්ගේ වගකීම සමාගම තුළ ඔවුන්ගේ ආයෝජනයන්ට සීමා වේ. සමාගමේ ණය සඳහා කොටස් හිමියන් වගකිව යුතු නොවේ. තනි පුත්ගල ව්‍යාපාර හවුල්ව්‍යාපාර සහ සීමිත වගකීම් සමාගම් අතර ඇතිප්‍රධාන වෙනස මෙයයි. ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම සමාගම් පාලනය කරනු ලබන්නේ සමාගම් පනත මගින් වන අතර සීමිත වගකීම් සහිත සමාගම් සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වැනි බලධාරී ආයතන විසින් පනවනු ලබන බොහෝ ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූල විය යුතුය.

1.1.3.4 සංස්ථා

සංස්ථාවක් යනු නීතිමය ආයතනයක් වන අතර එය රාජ්‍ය නීතිය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන අතර එහි ක්‍රියාකාරීත්වය සහ නම එහි ප්‍රඥප්තිය මගින් සීමා කරනු ලැබේ.

1.1.4 ව්‍යාපාර සංවිධානවල අරමුණු

බොහෝ ව්‍යාපාරවල අයිතිකරුවන් ව්‍යාපාරයේ අරමුණු තීරණය කරයි. නිදසුනක් ලෙස, ව්‍යාපාරයකට පහත සඳහන් ඕනෑම එකක් එහි අරමුණු ලෙස සැකසිය හැකිය.

- ලාභය වැඩි කිරීම
- වර්ධනය
- වෙළඳපල කොටස වැඩි කිරීම
- පැවැත්ම

කුඩා ආරම්භක ව්‍යාපාරයක් පළමු වසර තුළ නොනැසී පැවතීම අරමුණු කර ගත හැකිය. ව්‍යාපාරය සාර්ථක වූ පසු, ලාභය වැඩි කිරීම හෝ ප්‍රමාණයෙන් වැඩිම අරමුණු කර ගනී. ආරම්භක ව්‍යාපාරයක් සඳහා බොහෝ දුරට ඉඩ ඇති අරමුණ හුදෙක් "පැවැත්මයි." ව්‍යාපාරය වර්ධනය වී ගනුදෙනුකරුවන් දිනා ගැනීමට පටන් ගන්නා විට, ඉලක්කය ව්‍යාපාරය පුළුල් කිරීම හෝ ලාභ වැඩි කිරීම දෙසට මාරු විය හැකිය. ව්‍යාපාරයක අරමුණු තීරණය කිරීමේදී අයිතිකරුවන්ට ප්‍රධාන ප්‍රකාශයක් ඇති අතර, පාර්ශ්වකරුවන් ලෙස හැඳින්වෙන වෙනත් උනන්දුවක් දක්වන කණ්ඩායම් වල අවශ්‍යතා ද සාමාන්‍යයෙන් සලකනු ලැබේ. ව්‍යාපාරය කෙරෙහි උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශ්වකරුවන් යනු ව්‍යාපාරයේ ක්‍රියාකාරකම්

කෙරෙහි උනන්දුවක් දක්වන ඕනෑම කණ්ඩායමක් වන අතර ඊට කළමනාකරුවන්, කාර්ය මණ්ඩලය හෝ ගනුදෙනුකරුවන් ඇතුළත් විය හැකිය.

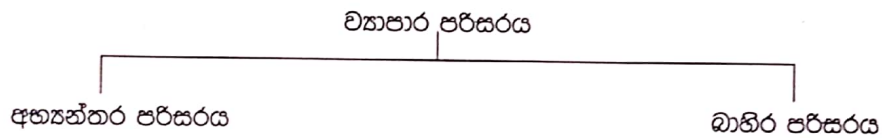
කාලයත් සමඟ ව්‍යාපාර පරමාර්ථය වෙනස් වේ. මෙය සිදුවිය හැක්කේ ව්‍යාපාර වර්ධනය වැනි අභ්‍යන්තර සාධකවලට හෝ ආර්ථික අවපාතයක් වැනි බාහිර සාධකවලට ප්‍රතිචාර වශයෙනි.

විකල්පයක් ලෙස, ආර්ථික අවපාතයකින් දැඩි ලෙස පීඩාවට පත්ව ඇති ලාභදායී ව්‍යාපාරයක් එකම මට්ටමේ නිමැවුමක් පවත්වා ගැනීමට අරගල කළ හැකිය. පහත වැටෙන විකුණුම් වලට මුහුණ දෙමින්, ව්‍යාපාරයක් එහි පරමාර්ථය "වර්ධනය හෝ ලාභයක් ලබා ගැනීම" යන්නෙන් සරලව ව්‍යාපාරය අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමට හැරවිය හැකිය.

1.2 සංවිධානයට බලපාන බාහිර පාරිසරික සාධක

1.2.1 හැඳින්වීම

ව්‍යාපාරයක් රික්තයක් තුළ ක්‍රියාත්මක නොවේ. සංවිධානය තුළ සහ ඉන් පිටත පවතින දෙයට විය ක්‍රියා කළ යුතුය. මෙම සාධක සාමූහිකව ව්‍යාපාරික පරිසරය ලෙස හැඳින්වේ. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, පරිසරය යනු භෞතික හා සමාජීය වශයෙන් සංවිධානයක් වටා ඇති සෑම දෙයක්ම ය. පුළුල් වශයෙන් ගත් කල, තත්වයන්, බලපෑම්, ආතතීන්, තරඟකාරීත්වය, සංස්කෘතික, ආර්ථික, ස්වාභාවික, දේශපාලන, නියාමන හා තාක්ෂණික සාධක ආයතනයක පැවැත්මට, මෙහෙයුම්වලට හා වර්ධනයට බලපායි. පුළුල් ලෙස පරිසරය කොටස් දෙකකට බෙදිය හැකිය.

1.2.2 අභ්‍යන්තර පරිසරය

අභ්‍යන්තර ව්‍යාපාරික පරිසරය ආයතනයක් තුළ ඇති සම්පත්, හැකියාවන් සහ මූලික නිපුණතා වලින් සමන්විත වේ. අභ්‍යන්තර පරිසරයේ කොටසක් ලෙස නිතර සලකනු ලබන සාධක අතරට සංවිධානයේ මෙහෙවර, නායකත්ව විලාසය සහ එහි සංවිධාන සංස්කෘතිය ඇතුළත් වේ. මෙම සාධක මගින් සංවිධානයට ශක්තීන් නිර්මාණය කිරීමට හෝ දුර්වලතා ඇති කිරීමට හැකි වේ.

1.2.3 බාහිර පරිසරය

බාහිර පරිසරය සමන්විත වන්නේ දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජීය හා සංස්කෘතික, තාක්ෂණික, පාරිසරික සහ නෛතික (PESTEL - Political, Economic, Social and Cultural, Technological, Environmental (Ecological) and Legal) බලවේගයන්ගෙන් වන අතර එය බොහෝ දුරට ව්‍යාපාරයක පාලනයෙන් හා බලපෑමෙන් බැහැර වන අතර එමඟින් ව්‍යාපාරයට ධනාත්මක හා සෘණාත්මක බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය.

1.2.3.1 දේශපාලන සාධක

රටක රජයක් ව්‍යාපාරයට බලපාන්නේ කෙසේද සහ කොතෙක් දුරට ද යන්න මෙම සාධකයෙන් විස්තර කරයි. විශේෂයෙන්, දේශපාලන ස්ථාවරත්වය, රජයේ ප්‍රතිපත්ති, බදු ප්‍රතිපත්තිය, මිල රෙගුලාසි, තීරණද, යුද ආක්‍රමණ අවදානම වැනි සාධක මෙයට ඇතුළත් ය.

වරින් වර රටක දේශපාලන වෙනස්කම් සිදුවන්නේ ආණ්ඩු වල දේශපාලන ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම හේතුවෙනි. මෙම ප්‍රතිපත්ති ව්‍යාපාරයට බලපානු ඇති අතර එම නිසා එය හිඟුම්කරණයටද බලපායි.

1.2.3.2 ආර්ථික සාධක

ව්‍යාපාරවලට බලපාන ආර්ථිකයේ අංශ වන්නේ උද්ධමනය, විදේශ විනිමය අනුපාත, පොලී අනුපාත, බදුකරණය, රජයේ වියදම්, ඉල්ලුම සහ සැපයුම් සාධක, විරැකියාව, ගෝලීය ආර්ථික සාධක යනාදියයි. (උදා: දේශීය මුදල් අඛණ්ඩව ක්ෂය වීම, ආනයනික භාණ්ඩ පහත වැටීමට හේතු විය හැක)

1.2.3.3 සමාජ හා සංස්කෘතික සාධක

පාරිභෝගිකයින්ගේ, කුටුම්භ සහ ප්‍රජාවන්ගේ සාරධර්ම, විශ්වාසයන් සහ හැසිරීම් මෙයට ඇතුළත් වේ. මෙහිදී අධ්‍යාපන මට්ටම, වැඩිහිටි ජනගහනය වැඩිවීම, ආගමික පසුබිම, ජීවන රටාවන් ආදිය ව්‍යාපාරයට බලපායි. (උදා: රටක කාන්තා රැකියා වැඩිවීම ක්ෂණික ආහාර කර්මාන්තය වර්ධනය වීමට බලපා ඇත.)

1.2.3.4 තාක්ෂණික සාධක

නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලීන්හි වේගවත් වෙනස් වීමක්, නිෂ්පාදන නවෝත්පාදන හා තාක්ෂණික දියුණුව නිසා ව්‍යාපාරවලට බලපෑම් ඇති වේ. (උදා: අන්තර්ජාල හා ජංගම තාක්ෂණයන් පුළුල් කිරීම ජංගම බැංකුකරණයේ ප්‍රවණතාවයක් ඇති කර ඇත) මෙම ප්‍රවණතා ආදායම් හඳුනා ගැනීම, හිමිකම් සඳහා ගිණුම්කරණය යනාදී ගනුදෙනු ගණනය කරන ආකාරය කෙරෙහි බලපායි.

1.2.3.5 පාරිසරික සාධක

ස්වාභාවික පරිසරයේ වෙනස්වීම් ව්‍යාපාරවලට ධනාත්මක හෝ අහිතකර ලෙස බලපායි. (උදා: දේශගුණික විපර්යාස කෘෂිකාර්මික කර්මාන්තයට සහ වම ව්‍යාපාරවලට සෘජුවම බලපායි)

1.2.3.6 නෛතික සාධක

පාරිභෝගික නීතිය, කම්කරු නීතිය, පරිසර නීතිය සහ සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂණ නීතිය, ගිණුම්කරණ සහ විගණන ප්‍රමිත පනත, සේවක අර්ථ සාධක (EPF) පනත වැනි රටක නියාමන රාමුව මෙයට ඇතුළත් ය.

Q ප්‍රශ්නය

ඔබ බැංකුවක ආයතනික කළමනාකරුවෙකු වන අතර ව්‍යාපාරික පරිසරය වම සංවිධානයට බලපාන්නේ කෙසේද යන්න විස්තර කිරීමට ඔබෙන් ඉල්ලා ඇත. පහත දැක්වෙන පාරිසරික සාධක මගින් බැංකුවට බලපාන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ උදාහරණ දෙකක් දෙන්න.

- (i) දේශපාලන සාධක
- (ii) නෛතික සාධක
- (iii) ආර්ථික සාධක

A පිළිතුර

- (i) දේශපාලන සාධක - බදු ප්‍රතිපත්තිය, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වැනි රජයේ ප්‍රතිපත්ති බැංකුවක ක්‍රියාකාරීත්වයට සෘජුවම බලපායි. දේශපාලන ස්ථාවරත්වය බැංකුවක වර්ධනයට ද බලපානු ඇත.
- (ii) නෛතික සාධක - මහ බැංකු රෙගුලාසි, විනිමය පාලන රෙගුලාසි මගින් බැංකුවකට අනුකූලතා අවශ්‍යතා නිර්මාණය වේ.
- (iii) ආර්ථික සාධක - පොලී අනුපාත සහ විනිමය අනුපාතයෙන් සිදුවන බලපෑම්.

1.2.4 වෙනස්වන පරිසරය

ව්‍යාපාරික පරිසරය වෙනස්වීම් සංවර්ධනයන් ගණනාවක් විසින් මෙහෙයවනු ලැබේ. ඒවායින් සමහරක් පහත පරිදි වේ;

- ව්‍යාපාර ගෝලීයකරණය - ගෝලීයකරණය හේතුවෙන් සමාගම්වලට ලෝකයේ ඕනෑම තැනක පහසුවෙන් තරඟ කළ හැකිය.
- විද්‍යාව හා තාක්ෂණ වර්ධනයන් - විශේෂයෙන් සන්නිවේදන හා ප්‍රවාහනයේ වර්ධනයන් ව්‍යාපාරික සංවිධානවලට බොහෝ බලපෑම් ඇති කරයි.
- ඒකාබද්ධ කිරීම්, අත්පත් කර ගැනීම් සහ උපායමාර්ගික සන්ධාන.
- පාරිභෝගික වටිනාකම් සහ හැසිරීම් වෙනස් කිරීම.
- රජය සහ මහජනයා විසින් ව්‍යාපාරික තීරණ පිළිබඳ විමර්ශනය වැඩි කිරීම.
- වෙළඳාම ලිහිල් කිරීම, නියාමනය කිරීම සහ ව්‍යාපාර සහ රජය අතර සහයෝගීතාව නිසා විදේශ වෙළෙඳපොළ වෙත ප්‍රවේශය ලිහිල් වී තිබේ.
- ව්‍යාපාරයක ක්‍රියාවන්හි වෙනස්වීම් - අඩු කිරීම, බාහිරින් ලබා ගැනීම (Outsourcing) සහ ප්‍රතිඉන්ජිනේරුකරණය (re - engineering)
- සමාගම් සහ ඔවුන්ගේ සේවකයින්, ගනුදෙනුකරුවන් සහ අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන් අතර සමාජ හා ව්‍යාපාරික සම්බන්ධතාවල වෙනස්කම්.

1.3 නියෝජ්‍යත්ව න්‍යාය සහ භාරකාරත්ව න්‍යාය (Agency Theory and Steward - ship theory)

1.3.1 නියෝජ්‍යත්ව න්‍යාය සහ භාරකාරත්ව න්‍යාය අතර වෙනස කුමක්ද?

නියෝජිත කාර්යයභාරයක් හටගන්නේ එක් පාර්ශවයක්, එනම් නියෝජක (Principal) ඔහු වෙනුවෙන් කාර්යයක් ඉටු කිරීම සඳහා වෙනත් පාර්ශවයක්, එනම් නියෝජිතයා (Agent) යොදා ගන්නා විට ය.

සංවිධානයේ සම්පත් හොඳින් රැකබලා ගැනීමේ වගකීම භාරකාරත්වයයි. භාරකරු යනු වෙනත් පුද්ගලයෙකුගේ දේපළ කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම පවරා ඇති පුද්ගලයෙකි, නිදසුනක් වශයෙන්, හිමිකරු නිවාඩුවට විදේශගත වන විට ඔහුගේ දේපළ බලා ගැනීම සඳහා තවත් පුද්ගලයෙකුට මුදල් භාරදීමයි. භාරකරු ඔහු තම කාර්යභාරය ඉටු කරන ආකාරය සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතුය.

එක් පුද්ගලයෙකුට වෙනත් කෙනෙකු කෙරෙහි සැලකිලිමත් වීමේ යුතුකමක් ඇති මෙම සම්බන්ධතාවය 'විශ්වාසනීය සම්බන්ධතාවය' (Fiduciary Relationship) ලෙස හැඳින්වේ. මෙම 'යහපත් විශ්වාස' (Good Faith) සම්බන්ධතාවය සමාගමක අධ්‍යක්ෂවරුන් සහ සමාගමේ කොටස් හිමියන් අතර දැකිය හැකිය. අධ්‍යක්ෂවරුන් විසින් තීරණ ගන්නා අතර කොටස් හිමියන් සමාගමට හිමිකම් කියන අර්ථයෙන් 'හිමිකාරත්වය සහ පාලනය වෙන් කිරීමක්' තිබේ. අධ්‍යක්ෂවරුන් තම තීරණ ගත යුත්තේ ඔවුන්ගේ පෞද්ගලික අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් නොව කොටස් හිමියන්ගේ යහපත උදෙසා ය.

විධිවිධාන;

- අධ්‍යක්ෂවරුන් යනු සමාගමේ භාරකරුවන් ය.
- කොටස් හිමියා ප්‍රධානියා/නියෝජක වන අතර ඔවුන් වෙනුවෙන් සමාගම පවත්වාගෙන යාම සඳහා අධ්‍යක්ෂවරුන් නියෝජිතයන් ලෙස යොදා ගනී
- සමාගම පවත්වාගෙන යන ආකාරය සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යක්ෂවරුන් කොටස් හිමියන්ට වගකිව යුතුය.

1.3.2 නියෝජිත ගැටුම (Agency Conflict) යනු කුමක්ද?

නියෝජිත න්‍යාය (Agency Theory) අනුව, ව්‍යාපාර කණ්ඩායමක තනි සාමාජිකයන් වැඩි කාලයක් තමන්ගේ කැමැත්තට අනුව ආත්මාර්ථකාමී ලෙස ක්‍රියා කළද, එක් එක් පුද්ගලයාගේ සහ ව්‍යාපාරයේ යහපැවැත්ම රඳා පවතින්නේ අනෙක් කණ්ඩායම් සාමාජිකයින්ගේ යහපැවැත්ම ද මත ය. බොහෝ ව්‍යාපාරවල හිමිකරුවන් සහ කළමනාකරණය වෙන් කිරීම සම්භාව්‍ය 'නියෝජිත ගැටලුවට' හේතු වේ.

එක් පාර්ශවයක් තවත් පාර්ශවයක අභිලාෂයන් වෙනුවෙන් ක්‍රියා කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ඕනෑම සම්බන්ධතාවයකට ගැටුමක් ඇති විය හැක. ගැටලුව වන්නේ, නියෝජක වඩාත් හොඳින් සේවය කළ යුතු තීරණ ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන නියෝජිතයා ස්ව කැමැත්තට අනුව ක්‍රියා කිරීමයි. මෙයට හේතුව වන්නේ නියෝජිතයාගේ හා නියෝජකයාගේ කැමැත්ත වකිනෙකට නොගැලපීමයි.

ව්‍යාපාරයේදී, නියෝජිත ගැටළුව සාමාන්‍යයෙන් සමාගමේ කළමනාකාරිත්වය සහ සමාගමේ හිමිකරුවන් හෝ කොටස් හිමියන් අතර ඇති වන ගැටුමකි. වර්තමාන ව්‍යාපාරික අවස්ථා වලදී, සමාගමේ කටයුතු කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම අධ්‍යක්ෂවරුන් සතු වේ. එබැවින් ඔවුන් කොටස් හිමියන්ගේ භාරකරුවන් / නියෝජිතයන් ලෙස ක්‍රියා කරයි. නියෝජිතයින්ට මෙම නියෝජකට වඩා වෙනස් චේතනාවන් තිබිය හැකිය. මූල්‍යමය ත්‍යාග, ශ්‍රම වෙළඳපොළ අවස්ථා සහ නියෝජකයන්ට සෘජුව අදාළ නොවන වෙනත් පාර්ශ්වයන් සමඟ සබඳතා වැනි සාධක මගින් ඒවාට බලපෑම් කළ හැකිය.

තොරතුරු අසමමිතිය සහ ස්වයං-උනන්දුව නිසා, නියෝජකයන්ට (කොටස් හිමියන්ට) ඔවුන්ගේ නියෝජිතයින් විශ්වාස කිරීමට හේතු නොමැත. එමනිසා මෙම ගැටළු විසඳීමට එනම් නියෝජිතයින්ගේ අවශ්‍යතා නියෝජකයන් සමඟ පෙළගැස්වීමට, තොරතුරු අසමමිතිය (Information Asymmetries) සඳහා විෂය පථය අඩු කිරීමට සහ අවස්ථාවාදී හැසිරීම් (Opportunistic Behavior) අඩු කිරීමට යාන්ත්‍රණ සකස් කිරීමෙන් උත්සාහ කරනු ඇත.

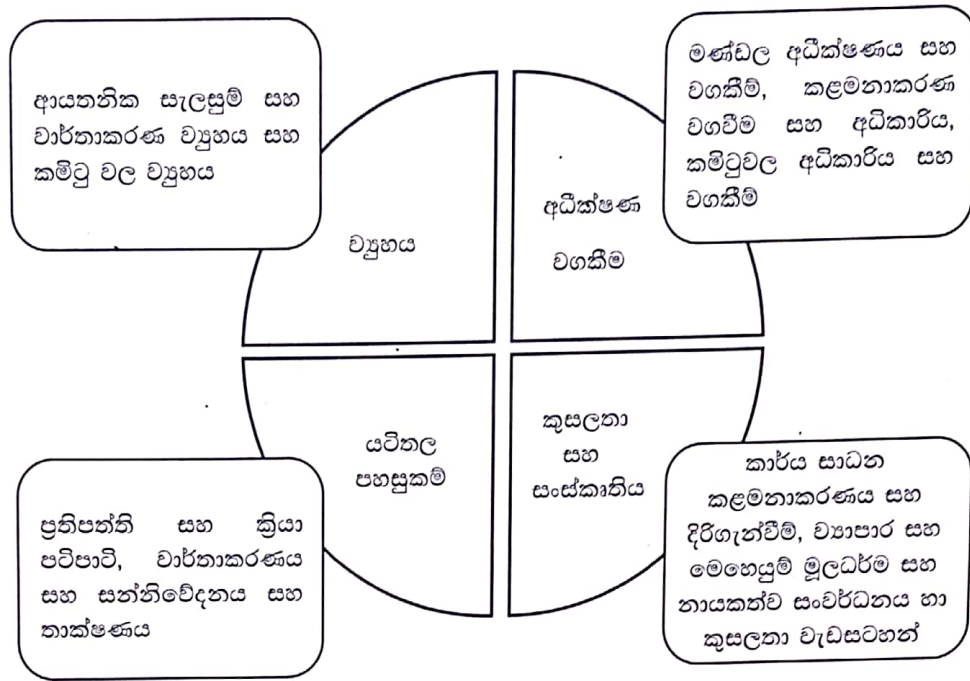
1.3.3 විගණනයේ කාර්යභාරය

අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ කාර්ය සාධනය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා කොටස් හිමියන්ට ඇති මූලික යාන්ත්‍රණය මූල්‍ය ප්‍රකාශන වේ. කෙසේ වෙතත්, හිමිකාරිත්වය සහ පාලනය වෙන්ව පැවතීම තොරතුරු අසමමිතිය හා විවිධ චේතනාවන් පැවතීම වැනි ගැටළු කොටස් හිමියන් සහ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය අතර වන සම්බන්ධතාවයට බලපෑමක් ඇති විය හැකිය. සමාගමක මෙහෙයුම් පිළිබඳ තොරතුරු සඳහා කොටස් හිමියන්ට සීමිත ප්‍රවේශයක් ඇති අතර, එබැවින් තීරණ ගැනීමට අවශ්‍ය නිවැරදි තොරතුරු නොලැබෙන බව හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශය මගින් සපයන තොරතුරු පක්ෂග්‍රාහී යැයි විශ්වාස කළ හැකිය. එවැනි කොටස් හිමියන්ට අධ්‍යක්ෂවරුන් කෙරෙහි විශ්වාසයක් නොමැති විය හැකි අතර, එවැනි තත්වයක් තුළ විශ්වාසය පවත්වා ගැනීම සහ විශ්වාසය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා විගණනයක ප්‍රතිලාභ පිරිවැය ඉක්මවා යන බවක් පෙනෙන්නට තිබේ.

අධ්‍යක්ෂවරුන් සමාගමේ යහපත වෙනුවෙන් කටයුතු කරන බවට සහතික කිරීම සඳහා විගණනය කොටස් හිමියන්ට යාන්ත්‍රණයක් සපයයි. විගණනයේ පරමාර්ථය වනුයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල අපේක්ෂිත පරිශීලකයින්ගේ විශ්වාසනීය මට්ටම ඉහළ නැංවීමයි.

1.4 සංවිධානයේ පාලන රාමුවේ ප්‍රධාන කොටස්

පාලන ආකෘතියක ප්‍රධාන කොටස් සෑම සමාගමකටම ආවේණික වූ වැදගත් අංග කිහිපයක් අඩංගු වේ. පහත දැක්වෙන පරිදි පාලන රාමුවක ප්‍රධාන කොටස් හතරක් ඇත.

ආයතනික ව්‍යුහය සහ වාර්තාකරණ ව්‍යුහය සේවකයින්ට සහ පාර්ශවකරුවන්ට ලබා දිය යුතු අතර පැහැදිලි කළ යුතුය. තවද අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් සියලුම කලාප සහ ව්‍යාපාර හරහා අවදානම් අධීක්ෂණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පැහැදිලිව නිර්වචනය කළ යුතුය.

පාලන රාමුව මඟින් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට, ව්‍යාපාරයේ අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලිය පැහැදිලි කිරීම, පාලන කරුණු පිළිබඳ සන්නිවේදනයේ කළමනාකාරිත්වයට සම්බන්ධ වීම සහ සමාගමේ විවිධ අවස්ථා වලදී පාලන ක්‍රියාකාරකම් සිදුවන්නේ කොතැනදැයි පැහැදිලි කිරීමට හැකි වේ. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලවල වැඩ බොහෝමයක් සිදුවන්නේ කමිටුවල ය. පාලන රාමුව එහි කමිටුවල වැඩ සහ අධිකාරය නිර්වචනය කිරීමට උපකාරී වන අතර කමිටු සන්නිවේදනය හා ඔවුන්ගේ උත්සාහයන් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සහ කළමනාකරණ කණ්ඩායම වෙත වාර්තා කරන්නේ කෙසේද යන්න දක්වයි.

දිරි දීමනා මඟින් කාර්යසාධනය වැඩි කළ හැකි නමුත් දිරිගැන්වීම් වත්කම් සුරැකීමට සහ අවදානම් ගැනීමට බාධා කරන විට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විය තක්සේරු කළ යුතුය. පාලන රාමුවක් මඟින් අවදානම් සහ වත්කම් සුරැකීම අතර හොඳම වටිනාකම ලබා ගැනීමේ ඉලක්කය ඇතිව කාර්ය සාධනය සඳහා ඉලක්ක ස්ථාපිත කළ යුතුය. අරමුණු ආයතනික සංස්කෘතිය පිළිබිඹු කළ යුතුය.

පාලන රාමුව මඟින් ප්‍රධාන භූමිකාවන් සඳහා අධිකාරිය සහ වගවීම නියම කළ යුතු අතර අදාළ පාර්ශවයන් අතර සම්බන්ධතාවය සහ වැඩිදියුණු කළ සන්නිවේදනය ගෙන ආ යුතුය. පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ තීරණ හා සම්බන්ධ අයිතිවාසිකම් සහ සීමාවන් දන්නා බව පාලන රාමුව මඟින් සහතික කළ යුතුය.

1.5 සංයුක්ත පාලනය (Corporate Governance)

1.5.1 හැඳින්වීම

සංයුක්ත පාලනය යනු සමාගම් මෙහෙයවන සහ පාලනය කරන පද්ධතියයි. හොඳ සංයුක්ත පාලනයක් වැදගත් වන්නේ සමාගමක හිමිකරුවන් සහ සමාගම කළමනාකරණය කරන පුද්ගලයින් සැමවිටම එක හා සමාන නොවන බැවිනි. සමහර සමාගම්වල අධ්‍යක්ෂවරුන් සහ කොටස් හිමියන් සමාන වේ. නමුත් බොහෝ අවස්ථාවන්හිදී, විශේෂයෙන් ලැයිස්තුගත සමාගම්වල කොටස් හිමියන් කළමනාකරණයට වඩා වෙනස් ය. මෙම අවස්ථා වලදී, පාර්ශවකරුවෙකු අවාසිදායක නොවන බව සහතික කිරීම සඳහා නිසි ලෙස සැලසුම් කරන ලද පද්ධතියක් අවශ්‍ය වේ. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් සමාගම් කළමනාකරණය කරන බැවින්, ආයතනික පාලන පද්ධතිවල මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූල වීම සඳහා ඔවුන් වගකිව යුතු

පාර්ශ්වයන් වේ.

සංයුක්ත පාලනයේ පරමාර්ථය වන්නේ සමාගම් ඔවුන්ගේ කොටස් හිමියන්, සේවකයින් සහ පුළුල් ප්‍රජාව වැනි අනෙකුත් ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා අනුව හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන බව සහතික කිරීමයි. මෙම පාර්ශ්වකරුවන්ගේ කණ්ඩායම්වලට අහිතකර ලෙස බලපාන සමාගම් අධ්‍යක්ෂවරුන් ඔවුන්ගේ බලය අහිසි ලෙස භාවිතා කිරීමෙන් වළක්වා ගැනීමට උත්සාහ කිරීම මෙහි අරමුණයි.

උදා. කොටස් හිමියන්ට ලාභාංශ නොගෙවා අධ්‍යක්ෂවරුන්ට විශාල වැටුප් හෝ බෝනස් ගෙවිය හැකිය.

1.5.2 හොඳ ආයතනික පාලන මූලධර්ම අනුගමනය කරන සමාගමක වාසි:

- වඩා විනිවිදභාවය
- වඩා විශාල වගවීම
- මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතාව
- වඩා හොඳ අවදානම් ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ හැකියාවන්
- වැරදි ලෙස කළමනාකරණය වීමට ඇති ඉඩකඩ අඩුය

1.5.3 සංයුක්ත පාලනයේ මූලධර්ම

හිසි පරිදි සැලසුම් කරන ලද සංයුක්ත පාලන ක්‍රමයක පැවැත්මෙන් පැන නගින ප්‍රධාන ප්‍රතිලාභ වන්නේ ව්‍යාපාරික සංවිධානය අතර වගවීම, විනිවිදභාවය සහ සන්නිවේදනයයි. ඉහත ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීම සඳහා, ආයතනයේ ප්‍රධාන සාමාජිකයින්ගේ කාර්යභාරයන් සහ වගකීම් ස්ථාපිත කිරීමට උපකාරී වන විනි වඩාත්ම වැදගත් මූලධර්ම අවබෝධ කර ගැනීම හා අනුගමනය කිරීම අවශ්‍ය වේ. සෑම ආකාරයෙන්ම ආයතනික පාලනයේ පොදු මූලධර්ම සාමාන්‍යයෙන් කොටස්කරුවන්, මණ්ඩල සාමාජිකයින් සහ පාර්ශ්වකරුවන් හා සම්බන්ධ වේ. මීට අමතරව, සංයුක්ත පාලනය මගින් ආයතනයේ හැසිරීම සහ ආයතනය මහජනයාට කොපමණ ප්‍රමාණයක් අනාවරණය කරයිද යන්න පිළිබඳව දැඩි අවධානයක් යොමු කරයි.

සංයුක්ත පාලනය අනුගමනය කරන මූලධර්ම සහ මෙම මූලධර්ම කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කරන පුද්ගලයින් පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක පැහැදිලි කිරීමක් ඔබට පහත දැක්වේ.

i. පාර්ශ්වකරුවන්ගේ ඇල්මයක් පිළිබඳ මනසේ තබා ගන්න

ව්‍යාපාරයේ පාර්ශ්වකරුවන් සමාජයේ සෑම අංශයකම, වෙළඳපල, නීත්‍යානුකූලභාවය සහ ඔවුන්ගේ කොන්තරාත්තු කොන්ත්‍රාත්තු පිළිගත යුතු බව සංයුක්ත පාලනය පිළිගනී. පාර්ශ්වකරුවන් කිසිදු කොටස් තබා නොගන්නා ව්‍යාපාරයේ අත්‍යවශ්‍ය අනුබද්ධියන් වේ. මෙම පාර්ශ්වකරුවන් සමන්විත වන්නේ ආයෝජකයින්, ණය හිමියන්, සේවකයින්, ගනුදෙනුකරුවන් සහ සැපයුම්කරුවන් වැනි අයගෙන්ය.

ii. කොටස් හිමියන්ට සමානව සැලකීම

සමාගම් කොටස් හිමියන්ට සහ ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම්වලට ගරු කිරීම පමණක් නොව, ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් කොටස් හිමියන්ට සහාය විය යුතුය. රැස්වීම් වැනි සමාගම් සිදුවීම් සඳහා දායක වීමට කොටස් හිමියන්ට ඉඩ දීමෙන් හා දිරිගැන්වීමෙන් මෙය කළ හැකිය.

iii. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ කාර්යභාරය හඳුනා ගැනීම

අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය යනු සමාගමක ඉහළම මට්ටමේ සිටින පුද්ගලයින්ය. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ වගකීම් විවිධාකාර වන අතර සේවක හැසිරීම තක්සේරු කිරීම සඳහා කුසලතා සහ දැනුම යන දෙකම අවශ්‍ය වේ. ඊට අමතරව, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය කැපවී සිටින බවත්, ව්‍යාපාරය වලදායී හා කාර්යක්ෂමව පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයන් ඇති බවත් සහතික කිරීමට සංයුක්ත පාලනය සහාය වේ.

iv. සදාචාරාත්මක හැසිරීම

ආයතනික පාලනයේ අනෙක් වැදගත් මූලධර්ම වන්නේ ආචාර ධර්ම සහ අවංකයයි. ආයතනික කාර්යාලයේ හෝ මණ්ඩලයේ සිටින ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට ඉහළ මට්ටමේ අවංකභාවයක් තිබිය යුතුය. ව්‍යාපාරයේ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේදී ඔවුන් වර්ගධර්ම පද්ධතියක් අනුගමනය කළ යුතු අතර සදාචාරාත්මක හැසිරීම් පෙන්විය යුතුය.

v. විනිවිදභාවය

අනාවරණය කිරීම හෝ විනිවිදභාවය පිළිබඳ සංකල්පය ආයතනික පාලනයේ අවසාන මූලධර්මයයි. මෙයින් අදහස් කරන්නේ පාර්ශවකරුවන්ගේ වගවීම තබා ගැනීම සඳහා ආයතනය සෑම විටම කළමණාකරණය කවුරුන්ද යන බවත් එහි සේවකයන්ගේ වගකීම් හා යුතුකම් මොනවාද යන්න පිළිබඳවත් දැනුවත් වීමට ඉඩ සැලැස්වීමයි. ඊට අමතරව, විනිවිදභාවයකින් යුතුව කටයුතු කිරීමට නම්, ආයතනය විසින් ව්‍යාපාරයට අදාළ වැදගත් තොරතුරු අනාවරණය කළ යුත්තේ ආයෝජනය කරන ඕනෑම කෙනෙකුට තොරතුරු වෙත පැහැදිලි ප්‍රවේශයක් ලබා ගත හැකි බවට පොරොන්දු වන අයුරිනි.

ව්‍යාපාරයක සංයුක්ත පාලනය විය ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය සහ සියලු පුද්ගලයින්ගේ යුතුකම් සහ කාර්යභාරය සඳහා වේදිකාව සකසයි. ව්‍යාපාර සැලැස්මක් නිර්මාණය කිරීමේදී සංයුක්ත පාලනය ව්‍යාපාරයට අදාළ වන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබිඹු කිරීම බුද්ධිමත් ය. දුර්වල ව්‍යාපාර සැලැස්මක් ඇති සමාගමක් මූලික වශයෙන් අසාර්ථක වීමට නියමිතය.

1.5.4 ශ්‍රී ලංකාවේ සංයුක්ත පාලන මාර්ගෝපදේශය

ශ්‍රී ලංකාවේ සංයුක්ත පාලන මග පෙන්වීම සපයනු ලබන්නේ "2013 සංයුක්ත පාලනය පිළිබඳ හොඳම භාවිතයන් මගිනි." මෙය පහත ආයතන විසින් ඒකාබද්ධව නිකුත් කරනු කරන ලද්දකි.

- a) ශ්‍රී ලංකා සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව සහ
- b) ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරීන්ගේ ආයතනය

මගින්ය. ශ්‍රී ලංකාවට අදාළ ගෝලීය වර්ධනයන්, සමකාලීන පාලන කාරණා සහ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රාග්ධන වෙළඳපොළට වැඩි වැදගත්කමක් ඇති අභියෝග යන සන්දර්භය තුළ පාලනයේ හොඳම භාවිතයන් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා 2017 පද්ධතිය පෙර පද්ධතියන් මත ගොඩනැගී ඇත.

මෙම පද්ධතිය ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදා ඇත, පළමුවන සමාගම ආවරණය කරන අතර දෙවන කොටස කොටස් හිමියන් ආවරණය කරයි.

1.6 අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ කාර්යභාරය සහ විගණන කමිටුවේ කාර්යයන්

1.6.1 අධ්‍යක්ෂවරු

සෑම පොදු සමාගමකටම නායකත්වය දිය යුත්තේ ඵලදායී අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයක් වන අතර එමඟින් සමාගම මඟපෙන්වීම මෙහෙයවීම සහ පාලනය කළ යුතුය.

- i. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය නිතිපතා රැස්විය යුතුය. ව්‍යුහාත්මක හා විධිමත් පදනමක් මත අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට තොරතුරු සපයන අතරම, මණ්ඩලයේ වගකීම් ඵලදායී ලෙස ඉටු කිරීම සඳහා අවම වශයෙන් මූල්‍ය වර්ෂයේ සෑම කාර්තුවකට එක් වරක්වත් මණ්ඩල රැස්වීම් පැවැත්විය යුතුය. මාසිකව හෝ මණ්ඩලය එකඟ වූ පරිදි නිතිපතා රැස්වීය රැස්වීම් පැවැත්වීම වඩාත් යෝග්‍යවේ.
- ii. හොඳ සංයුක්ත පාලනය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සභාපතිවරයාගේ කාර්යභාරය ඉතා වැදගත්ය. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය මෙහෙයවීම සඳහා වගකිව යුතු පුද්ගලයා වශයෙන්, සභාපතිවරයා පිළිවෙල ආරක්ෂා කළ යුතු අතර මණ්ඩලයේ කාර්යයන් ඵලදායී ලෙස ඉටු කිරීමට පහසුකම් සැලසිය යුතුය.

- iii. මූල්‍යමය කාරණා පිළිබඳව මග පෙන්වීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය බුද්ධියක් සහ දැනුමක් ඇති අය ආයතනය තුළ සිටින බව අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් සහතික කළ යුතුය.
- iv. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ තීරණ ගැනීමේදී කිසිදු පුද්ගලයෙකුට හෝ කුඩා පිරිසකට ආධිපත්‍යය දැරීමට නොහැකි වන පරිදි විධායක හා විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ සමතුලිතතාවයක් තිබීම වඩාත් සුදුසුය.
- v. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට නව අධ්‍යක්ෂවරුන් පත් කිරීම සඳහා විධිමත් හා විනිවිද පෙනෙන ක්‍රියා පටිපාටියක් තිබිය යුතුය.
- vi. සියළුම අධ්‍යක්ෂවරුන් නැවත තේරී පත්වීම සඳහා නියමිත වේලාවට ඉදිරිපත් කළ යුතු අතර අවම වශයෙන් සෑම වසර තුනකට වරක්වත් ඉදිරිපත් විය යුතුය.
- vii. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ වගකීම් ඉටු කරන ලද බව සහතික කිරීම සඳහා මණ්ඩල වරින් වර තමන්ගේ කාර්යසාධනය තක්සේරු කළ යුතුය.
- viii. අධ්‍යක්ෂවරුන් සම්බන්ධයෙන් අදාළ තොරතුරු කොටස් හිමියන්ට ලබා දිය යුතුය.
- ix. අවම වශයෙන් වාර්ෂිකව ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියාගේ කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීම අවශ්‍ය වේ.

1.6.2 කොටස් හිමියන්

- i. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය කොටස් හිමියන් සමඟ සන්නිවේදනය කිරීම සඳහා වාර්ෂික මහා සභා රැස්වීම් භාවිතා කළ යුතු අතර ඔවුන්ගේ සහභාගිත්වය දිරිමත් කළ යුතුය.
- ii. සියලුම යෝජිත වැදගත් ව්‍යාපාරික ගනුදෙනු පිළිබඳව අධ්‍යක්ෂවරුන් කොටස් හිමියන්ට හෙළි කළ යුතුය.
- iii. සමාගම්වල මහා සභා රැස්වීම්වලට සහභාගි වීමට සහ ඔවුන්ගේ ඡන්ද අයිතිය ක්‍රියාත්මක නොකොටස් හිමියන් දිරිමත් කළ යුතුය.

1.6.3 වේතන කමිටුව (Remuneration Committee)

සංයුක්ත පාලනය පිළිබඳ හොඳම පරිචය සංග්‍රහය 2017 ට අනුව සමාගම විසින් වේතන කමිටුවක් පිහිටුවිය යුතුය.

ලැයිස්තුගත සමාගමකට වැටුප් කමිටුවක් ඇතුළත් වේ

- අවම වශයෙන් ස්වාධීන විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන් දෙදෙනෙකුගෙන් (ආයතනයක අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ දෙදෙනෙකු පමණක් සිටින අවස්ථාවන්හිදී); හෝ
- විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන්ගෙන් බහුතරයක් ස්වාධීන විය යුතුය, කමිටුවේ සභාපතිවරයා ලෙස එක් විධායක-නොවන අධ්‍යක්ෂවරයෙකු, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් පත් කළ යුතුය.

ලැයිස්තුගත ආයතනයේ විධායක අධ්‍යක්ෂවරුන්ට සහ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියාට ගෙවිය යුතු වේතන, වේතන කමිටුව විසින් නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

1.6.4 විගණන කමිටුව (Audit committee)

ලැයිස්තුගත ආයතනයකට විගණන කමිටුවක් ඇතුළත් විය යුතුය

- අවම වශයෙන් ස්වාධීන විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන් දෙදෙනෙකුගෙන් (ආයතනයකට එහි අධ්‍යක්ෂවරුන් දෙදෙනෙකු පමණක් සිටින අවස්ථාවන්හිදී) හෝ
- විධායක නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන්ගෙන් බහුතරයක් ස්වාධීන විය යුතුය.
- කමිටුවේ සභාපතිවරයා ලෙස එක් විධායක-නොවන අධ්‍යක්ෂවරයෙකු අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් පත් කළ යුතුය.

1.6.4.1 විගණන කමිටුවේ කාර්යයන්

- ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව ලැයිස්තුගත ආයතනයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීම, ඉදිරිපත් කිරීම සහ හෙළිදරව් කිරීම් වල ප්‍රමාණවත් බව අධීක්ෂණය කිරීම.
- මූල්‍ය වාර්තාකරණ අවශ්‍යතා, සමාගම් පනතේ තොරතුරු අවශ්‍යතා සහ වෙනත් අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණට සම්බන්ධ රෙගුලාසි සහ අවශ්‍යතා සමඟ ආයතනය අනුකූල වීම අධීක්ෂණය කිරීම.
- ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවල අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා ආයතනයේ අභ්‍යන්තර පාලනයන් සහ අවදානම් කළමනාකරණය ප්‍රමාණවත් බව සහතික කිරීම සඳහා ක්‍රියාවලි අධීක්ෂණය කිරීම.
- ආයතනයේ බාහිර විගණකවරුන්ගේ ස්වාධීනත්වය සහ කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීම.
- බාහිර විගණකවරුන් පත් කිරීම, නැවත පත් කිරීම සහ ඉවත් කිරීම සම්බන්ධව අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම සහ බාහිර විගණකවරුන්ගේ වේතන හා නියමයන් අනුමත කිරීම.

1.6.4.2 විගණන කමිටුවක ප්‍රතිලාභ

- මූල්‍ය ප්‍රකාශන අපක්ෂපාතීව සමාලෝචනය කිරීම සහ බාහිර විගණකවරුන් සමඟ සැලකිය යුතු කරුණු සාකච්ඡා කිරීම තුළින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල විශ්වසනීයත්වය වැඩි දියුණු කිරීම
- විගණන කමිටුව ලෙස විගණන මතය පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය වැඩි කිරීම සඳහා බාහිර විගණකවරුන්ගේ ස්වාධීනත්වය අධීක්ෂණය කිරීම.
- විගණන කමිටුව අනුකූලතාව සහ පාලනය පිළිබඳ සංස්කෘතියක් නිර්මාණය කිරීමට උපකාරී වන බැවින් ශක්තිමත් පාලන පරිසරයක් සැකසීම.
- විගණන කමිටු සාමාජිකයින්ගේ කුසලතා, දැනුම සහ පළපුරුද්ද ව්‍යාපාරයක් සඳහා වටිනා සම්පතක් වීම.
- විගණන කමිටුවක් සිටීම තුලින් හොඳ සංයුක්ත පාලනයක් පැවතීම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා දිය හැකි බැවින් මූල්‍ය කටයුතු සංවිධානය කිරීම පහසු සහ ලාභදායී වීම
- අභ්‍යන්තර විගණන කාර්යය විගණන කමිටුවට වාර්තා කිරීමෙන් ඔවුන්ගේ ස්වාධීනත්වය වැඩි කිරීම සහ ඔවුන්ගේ නිර්දේශයන්ට වැඩි පිළිගැනීමක් ඇති කිරීමට හැකි වීම

1.6.4.3 විගණන කමිටුවක ගැටළු

- කමිටුවේ ඵලදායී සාමාජිකයෙකු වීමට අදාළ කුසලතා, පළපුරුද්ද සහ ප්‍රමාණවත් කාලයක් ඇති සුදුසු විධායක-නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන් බඳවා ගැනීමේ දුෂ්කරතා
- විධායක-නොවන අධ්‍යක්ෂවරුන් සාමාන්‍යයෙන් වේතන ලබන බැවින් ඔවුන්ගේ ගාස්තු බෙහෙවින් අධික විය හැකිය.

1.7 සංයුක්ත පාලනයේ වැදගත්කම

සංයුක්ත පාලනයේ වැදගත්කම සෑම විටම හොඳ සංයුක්ත පාලන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් ආයතනය අත්කර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන දේ සමඟ සම්බන්ධ වේ. සමස්ත ව්‍යාපාර සාර්ථකත්වය ළඟා කර ගැනීම සඳහා වගකිවයුතු තනි තීරණයක් ගැනීමෙන් මෙය අදාළ වේ.

සංයුක්ත පාලනය මඟින් ක්‍රියා පටිපාටිය වැඩිදියුණු කිරීමට ඉඩ ලබා දෙන අතර පුද්ගලයන්ට වගකීම ද ලබා දේ. සංයුක්ත පාලනයේ වැදගත් කාරණය වන්නේ තීරණ ගැනීමට සහාය වීමයි. ආයතනික පාලනය පිළිබඳ සංකල්පවල ඉහත විස්තර කර ඇති පරිදි, ප්‍රධාන අරමුණු වලින් එකක් වන්නේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය තුළ, පාර්ශ්වකරුවන්ට සහ ආයෝජකයින්ට ආයතනය තුළ ඔවුන්ගේ වගකීම් සහ යුතුකම් මොනවාද යන්න පැහැදිලිව විස්තර කිරීමයි. එම තනතුරු සහ වගකීම් අවබෝධ කර ගැනීමෙන්, සංවිධානයේ සිටින පුද්ගලයින්ට ඔවුන්ගෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ කුමක් දැයි දැන ගත හැකිය.

සංයුක්ත පාලනයේ තවත් වැදගත්කමක් වන්නේ අවදානම අවම කිරීම හෝ අඩු කිරීමයි. සංයුක්ත පාලනය තුළින්, සමාගමේ අපකීර්තිය, වංචා සහ සාපරාධී වගකීම් සම්පූර්ණයෙන්ම වළක්වා ගත හැකිය. සමාගමේ නියැලී සිටින පුද්ගලයින් තමන් වගකිව යුත්තේ කුමක් සඳහා දැයි දන්නා බැවින්, එක් පුද්ගලයෙකුගේ ක්‍රියාකාරකම්වලින් අදහස් වන්නේ සමස්ත සමාගමේ අපහසුතාවයක් නොවේ. සමාගමේ තීරණ ගත හැකි තනතුරු, සමස්ත සමාගමට සෘණාත්මක බලපෑමක් ඇති නොවන පරිදි නිර්මාණය කිරීමට ඉඩ සලසයි, එයින් අදහස් කරන්නේ වැරදිකරුට වඩා ඉක්මණින් හඳුනාගෙන දඬුවම් කළ හැකි බවයි.

සංයුක්ත පාලනය විශිෂ්ටවේ. මන්ද එය ස්වයං පොලිස්කරණයකි. (Self - Policing) බාහිර හේතූන් නිසා සමාගමකට ඕනෑම දෙයක් කිරීමට පෙර, සමාගමට අභ්‍යන්තර ගැටළු සමඟ කටයුතු කළ හැකිය. ආයතනික පාලනය සමඟ, සෑම කෙනෙකුම නිශ්චිත ප්‍රමිතියකට සංවිධානය වී ඇති අතර, ඔවුන් පිළිගත් ව්‍යුහයක් වීම සහ සමාගමෙහි නියැලී සිටින සෑම කෙනෙකුම ඉටු කරන කොටසක් නිසා අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයට පහසුකම් සපයයි. සමාගමෙන් පිටත පාර්ශ්වයන් වෙනුවට තනිවම සමාගම කළමනාකරණය කිරීමේ මෙම අදියර එය රඳවා තබා ගැනීමට ඉඩ සලසයි.

ආයතනික ප්‍රතිරූපය වර්ධනය කිරීම සංයුක්ත පාලනයේ ප්‍රධාන වැදගත්කමක් ලෙස ද සැලකේ. බොහෝ සංවිධාන සංයුක්ත පාලනයේ උසස් අවධියක් පවත්වා ගෙන යන බැවින් ඒවා පවත්වාගෙන යාමේ කීර්තියක් ඇත. සමාගම් පාලනය සමඟ, සමාගම එහි ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වැඩි වගකීමක් දරන අතර, සිදුවන්නේ කුමක්ද යන්න පිළිබඳව විමසිල්ලෙන් සිටීමට මෙන්ම සමාගමේ පොදු ප්‍රතිරූපය පිළිබඳව වගකිවයුතු අයට වඩාත් දැනුවත් වීමට ඉඩ සලසයි.

වර්තමානයේ සමාගම් පවත්වාගෙන යන ආකාරය අනුව උසස් මට්ටමේ ප්‍රතිලාභයක් ලබා ගැනීමෙන් පමණක්ම සමාගමක් ඵලදායී වීම දුෂ්කර විය හැකිය. සමාගමක් එහි ප්‍රතිරූපය මත පදනම්ව විශ්ලේෂණය කරනු ලබන කාරණය හේතුවෙන්; ප්‍රතිරූපය පිරිසිදුව තබා ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා සංයුක්ත පාලනය හඳුනාගෙන තිබේ. අවධානය, සදාචාරාත්මක ක්‍රියාමාර්ග සහ මහජනතාවට අවශ්‍ය දේ දැන ගැනීම යන සියල්ල දියුණු මට්ටමක පවතින බවට වග බලා ගැනීම සංයුක්ත පාලනයට ගළපනු ලැබේ.

ඉහත අංශවල සාකච්ඡා කර ඇති සියලුම ප්‍රතිලාභ මත පදනම්ව, හොඳ සංයුක්ත පාලනයක් මගින් ව්‍යාපාරවල සමස්ත සාර්ථකත්වය ලබා ගත හැකි බව නිගමනය කෙරේ.

සාරාංශය

- මිනිස් අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා කරනු ලබන ඕනෑම ක්‍රියාකාරකමක් හෝ ක්‍රියාකාරකම් මාලාවක් ලෙස ව්‍යාපාරය අර්ථ දැක්විය හැකිය.
- පහත සඳහන් කරුණු මත පදනම්ව ව්‍යාපාරික සංවිධාන පුළුල් ලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකිය;
 - සංවිධානයේ මූලික පරමාර්ථය අනුව
 - හිමිකාරීත්වයේ ආකෘතිය අනුව
 - නීතිමය තත්වය අනුව
 - ව්‍යාපාරයේ ස්වභාවය අනුව
- ව්‍යාපාරික සංවිධාන වර්ග හතරක් ඇත. ඒවා තනිපුද්ගල ව්‍යාපාර, හවුල් ව්‍යාපාර, සීමිත වගකීම් සමාගම් සහ සංස්ථා වේ.
- ව්‍යාපාරික සංවිධානවලට පැවැත්ම, ලාභය වැඩි කිරීම, වර්ධනය සහ වෙළඳපල කොටස වැඩි කිරීම වැනි විවිධ අරමුණු තිබිය හැකිය.
- ව්‍යාපාරික පරිසරය තුළ අභ්‍යන්තර පරිසරය සහ බාහිර පරිසරය යන අංශ දෙකක් තිබේ. බාහිර පරිසරයට දේශපාලන බලවේග, ආර්ථික බලවේග, සමාජ හා සංස්කෘතික බලවේග, තාක්ෂණික බලවේග, පාරිසරික බලවේග සහ නීති බලවේග ඇතුළත් බලවේග හයක් ඇත.
- නියෝජක සම්බන්ධය සිදුවන්නේ එක් පාර්ශවයක්, එනම් නියෝජක ඔවුන් වෙනුවෙන් කාර්යයක් ඉටු කිරීම සඳහා වෙනත් පාර්ශවයක්, එනම් නියෝජිතයා යොදා ගන්නා විට ය. සංවිධානයේ සම්පත් හොඳින් රැකබලා ගැනීමේ වගකීම භාරකාරත්වයයි.
- ව්‍යාපාරවල හිමිකරුවන් සහ කළමනාකරුවන් විවිධ පාර්ශව දෙකක් වන බැවින් වර්තමාන ව්‍යාපාරික සංවිධානවල සංයුක්ත පාලනය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි.
- අයිතිකරුවන් සහ කළමනාකරුවන් වෙත පක්ෂ දෙකක් බැවින්, කළමනාකරුවන් සමාගම්වල යහපත වෙනුවෙන් කටයුතු කරන බව සහතික කිරීම සඳහා අයිතිකරුවන්ට ස්වාධීන පක්ෂයක් අවශ්‍ය විය. විගණකවරුන් මූල්‍ය ප්‍රකාශය භාවිතා කරන්නන්ගේ විශ්වාසය වැඩි කිරීම සඳහා ස්වාධීන පක්ෂයක් ලෙස ක්‍රියා කරයි. මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ අදහස් සැපයීම ද විගණනය විසින් කරනු ලබයි.

අහසාස

1. පුද්ගලික අංශයේ ව්‍යාපාරික සංවිධාන සහ රාජ්‍ය අංශයේ ව්‍යාපාරික සංවිධාන අතර වෙනස සඳහන් කරන්න.
2. ව්‍යාපාරික සංවිධානවල අරමුණු හතරක් දක්වන්න.
3. බාහිර පරිසරයේ ප්‍රධාන බලවේග ලැයිස්තුගත කරන්න.
4. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට විගණන කමිටුවට අදාළ සංයුක්ත පාලන මාර්ගෝපදේශ දෙකක් සඳහන් කරන්න.
5. සංයුක්ත පාලනයේ මූලධර්ම ලැයිස්තුගත කරන්න.

විසඳුම්

1. පුද්ගලික අංශයේ සංවිධාන - මෙය ලාභයක් උත්පාදනය කර විහි අයිතිකරුවන්ට ආපසු ලබා දීමට උත්සාහ කරන පුද්ගලයින් එකක් හෝ වැඩි ගණනක් සතු සහ පාලනය කරන එකකි. රාජ්‍ය අංශයේ සංවිධාන - මෙය රටක රජයට අයත් සහ පාලනය වන සංවිධාන වර්ගයකි. එය "රාජ්‍ය" ලෙස හැඳින්වෙන්නේ රජය සමස්ත මහජනතාවටම වගකිව යුතු බැවිනි. මෙම සංවිධානවලින් බහුතරයකට මහජන සුභසාධනය, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය, මානව ආධාර සැපයීම වැනි ලාභ අරමුණු නොවන අරමුණු ඇත.
2. පැවැත්ම, ලාභය වැඩි කිරීම, වර්ධනය, වෙළඳපල කොටස වැඩි වීම
3. දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජ, තාක්ෂණික, පාරිසරික හා නීතිමය
4.
 - a. ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව ලැයිස්තුගත ආයතනයක මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීම, ඉදිරිපත් කිරීම සහ හෙලිදරව් කිරීම් වල ප්‍රමාණවත් බව අධීක්ෂණය කිරීම.
 - b. මූල්‍ය වාර්තාකරණ අවශ්‍යතා, සමාගම් පනතේ තොරතුරු අවශ්‍යතා සහ වෙනත් අදාළ මූල්‍ය වාර්තාකරණ සම්බන්ධ රෙගුලාසි සහ අවශ්‍යතා සමඟ ආයතනය අනුකූල වීම අධීක්ෂණය කිරීම
5.
 - a. පාර්ශවකරුවන්ගේ ඇල්ම පිළිබඳව මනසේ තබා ගැනීම
 - b. කොටස් හිමියන්ට සමානව සැලකීම
 - c. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ කාර්යභාරය හඳුනා ගැනීම
 - d. සදාචාරාත්මක හැසිරීම
 - e. විනිවිදභාවය